

b. r. List obywatela z Wilna...

L I S T

OBYWATELA Z WILNA Z OKOLICZNOŚCI SEYMU NIEUSTAJĄCEGO,

PISANY POD DNIEM 7.

L I S T O P A D A

Lubo nadzwyczajnie zwolna Sejm idący nie może mnie iak tylko martwić, obawiając się ażeby powstania naszego pora nie minęła, ta iednak gorliwość w Obywatelach o ktorey mnie WPan uwiadomiaz, nie może iak mnie cieszyć, czując się choć małą i nieznaiomą cząsteczką tego Kraiu znam się w uczestnictwie sławy tak gorliwego o swą moc i wolność Narodu.

Projekta o ktorych mnie WPan uwiadomiaz, oraz o rzeczach iuż ustanowionych nie mogą iak tylko mnie cieszyć. Sejm ustawiczny mnie tylko zastanawia. Nota Poła Mołkiewskiego oburza mnie. Spodziewam się, iż odpowiedź będzie warta Narodu który liczył hołdowniki, a nigdy nie hołdował. Lecz że będzie tak ostrożna, ażeby zbyt twarde wyrazy nie były skutkiem impetu Republikantkiego entuzjazmu.

A

XVIII 2-552

<http://rcin.org.pl>

Otoczony liczną Familią : O wdowiały ; sam o-
 niey pieczę mający nie mam nawet przyczyny bydź
 ni Dworu ni Ludu pochlebcą , poki w młodości Lat
 moich Ambicyą zapalony bywałem , oboygom do-
 gadzając (z wyznaniem grzechu mego przyznaie
 się ,) może mi się trafiło frymarczyć wzajemnym
 ich dogadzaniem , dziś zbyt oddalony od Stolicy ,
 ani względy Tronu , ani zapał Ludu , dofiąc mnie nie
 może , wyrażam przeto WPanu iawnie myśl moią ,
 pozwalając nawet i imię moje wyrazić o kazuiąc List
 moy ninieyfzy przed kimby tylko zdało się WPanu.

Seym Nieustaiący będzie albo Prawem opisany
 po zwyczajnym czasie Prawodawstwa , albo wciąz
 Prawodawczy ? to iest pierwsze mnie zapytanie , albo
 ze wfzytkich Seymuiących składać się będzie ? albo
 z podzielonych na pory czasow , czyli Kadencye , a
 to iest drugie moje zapytanie.

Jeżeli ma bydź Prawem opisany Seym , toć w
 Rzeczy będzie toż samo co Rada przy Krolu z tą
 tylko różnicą , że Rada obawia się wyższey Władzy ,
 a Seym w samowładności swoiey ufać będzie , a
 z opisaniem czasu i czynności nazwisko iako też
 liczba tylko odmieni się.— Gdy zaś ma bydź teraz
 popularną materyą , skarżyć się na Senat , dziwi mię
 iak chcący zrzucić Radę Nieustaiącą postrzec się
 nie mogą że w Radzie trzecia część iest Senatu , a
 na Seymie prawie równa liczba iego , co i Poslow ,
 zatym nie czuią że przez ustanowienie Rady , Se-
 natus Confilia zniszczone , a Stan Rycerki podwyż-
 szony.

Gdy zaś mi WPan donosisz , iż z Seymuiących
 chcą dzielić na Departamenta znane do tychczas w

Radzie Nieustającej, dziwi mnie, że zrzucającej Departament Woylkowy dla tego że w Radzie sam siebie chwalił, sam siebie ganił, sam rozkazywał, sam dane zlecenie wypełniał, pełnione za dobre uznawał, dostrzec nie mogą że w Seymie już bez żadnego odzowu, potwierdzać lub też ganić, wiecześnie będą swoje czynności, z czego nayostrzeższy wypłynąć może despotyzm, gdyż, Monarchowie chcący osłodzić swe Berła, wyzuwają się z mocy Sądowniczej, tu zaś w Koncentrowanej mocy, nie mogącej byź od nikogo naganionej, czyż możnórządztwo nie da uczuć tych okropnych skutków, które żadnymi Prawami nie ścieśniona wola, aż nadto smutnym trafem doznawać niekiedy zdaie się: Zgoła że co wszyscy Pisarze o Prawodawstwie ostrzegali, co rozumowań o rządzie troskliwości było obiektem, aby Prawodawca nie był wykonywaczem, my przykrego doświadczenia, stać się chcemy dobrowolną ofiarą.

Zkąd inąd dochodzą mnie wiadomości, że Dygnitarzów chcą czynić Członkami wiecznymi Departamentów. Gdyby wieczny Urząd był przyśtoiny Republikanckiemu Rządowi, gdyby już sam wybor doskonałości, czy w Dygnitarstwach, czy mających kredyt po Woiewodztwach, tak się znajdował, ażeby już znaleźć nie mógł się, mimo wspomnionych sposobny, przestałbym na wspomnionych zdaniach, przeciwnie przeświadczony będąc, sam ni Senator, ni Posel, ni Dygnitarz za podobnymi, a może i zdolnymi, śmiem się upominać, i niechcąc nigdy przyznawać, że tylko w tych trzech Klassach Obywatelów, żądana znajduje się doskonałość, a w innych do znalezienia niepodobna.

Ze zaś Radzie Nieustającej chcą odjąć moc tłumaczenia Prawa, gatunek władzy w Świecie nieznamom, że jest przyczyną powszechnego utęknienia, nie zdziwi mnie, tak, iak myśl pierwsza Prawodawcza, nadająca moc tej Magistraturze w wspomnionego tłumaczenia Prawa.

Jeżeli zaś ustawna ma być Magistratura Prawodawcza, boi się ażeby te gorliwe Ręce o wolność Narodową budując Sejm wspomniony, przy najlepszych dla Ojczyzny chęciach, wolności nie obaliły. Bo jeżeli Definicją uznaną powszechnie wolności polityczney za prawdziwe czuiem; toć ią co moment skłonne ku nadwreżeniu zobaczem. Gdy albowiem ią w bezpieczeństwie i spokojności kładę, iestżeż ona, gdy widzieć nad sobą będziem Sejm, który losu Kraiu, życia, i majątku naszego władzcą ustawnie będąc, w nieustanney Nas zachowywać będzie troskliwości. Widok na Prowincyi z iaką boiaźnią Seymy się zaczynają, z iakim ukontentowaniem kończą się, iak wiele Seymow było, które gdyby nie doszły, i szczęśliwiey byłoby dla Kraiu, sprawiło o wolnych Seymach przyślowie, dobry Sejm bo nic złego nie uczynił, to wszystko potwierdza boiaźń moją nieustającego Seymu.

Lecz po coż mówić o mogącey być przykrości, z przeciagnionych Obrad Seymowych, kiedy uzalenie Przodków Naszych, aż nadto żywym być powinny przyszłych Naszych narzeką obrazem. Seymy częste iak były przyczyną sarkania za Panowania Zygmunta III. i Władysława IV. to Dzienniki Seymow owych czałow to Prawa same świadczą.

Posel świeżo obrany wdzięczną ma pamięć zleceń wespół-Braci, a krotki zakres urzędowania przy-

tomny mu powrot do Współ-Ziemian, i ich szacunku ziednanie czyni, dłuższym przeciągiem, słabieją te wielce Szlachetne uczucia, a nadzieia osobistemi usługami zagładzenia winy publiczney, przykład nie ukarania przestępujących Instrukcją, nakoniec w zaciszu Sekretnych Krysek odmiany z dania nie poznanie do uchybień ośmieli, lub też zyskow trwałych zapewnienie, nałog dopuszczania się przeciwko Kraiowi grzechow, dadzą tę bez czelność która w ustawach 1775. Roku widziana z żalem była. Pogrom wzgardy został tworcóm takowych Praw, lecz ich czynności nie cofnione, a złe zbrojone przeistoczonym bydź nie mogło. Nadto smutny widok sposobu Seymikowania przekonać winien że Cnota i Zbrodnia ceną pieniędzy, determinacją uzbrojonych, i głosem osobistej przyiaźni szacowaną bywa. Chcieć mieć Prawo do czyiego umysłu, trzeba poznać iego słabość, środki z nich korzystania wynaleść do tego trzeba czasu. Same więc proste rzeczy objęcie pokazuje, iż łatwiej mieć Dworom zagranicznym influencyą w ciągłe obrady, niżeli z zwykłą gorliwością zaczynane.

Rzeplita starać się winna, aby iey Rządcy tym więcej Prawodawcy dostateczny mieli majątek, by potrzeba nayszlachetniejszye Serca w poslušne nie przemieniała. Ustawnie w mieyscu Obrad zasiadać, bydź oddalonym od interesow Sprawowania, jest iedno co wystawiać się pewnemu majątku nadwężeniu, każdemu właściwa miłość nie uronienia własności swej, stawać się będzie od Funkcyi publiczney odstręceniem, a ten ią obeymie, któren nikczemnym, a niegodnym Polaka prawego sposobem nad-

grody szukać utraty swej zechce Rzecz widoczna że kiedy dobry Obywatel od Urzędowania się odali, zły jego miejsce osiadzie. Wszak dość odwołać się do Seymu 1775. Roku a przekonany się o tey prawdzie. A jeżeli na wzor dykasteryow zapłaty obmyślone będą, Narod znacznym dla nich ciężarem przy walony zostanie.

Niniejszy Sejm którego ciągnąć trzeba aż do generalnego Europy Pokoju, i urzędzenia tak Skarbu iako też Woylka stosować do innych nie wiem czy można, wierny nam i prawdziwy przyjaciel mimo wszelkiej nadziei Turek zwyciężający, Krol Pruski dopoki Moskwy od Aliansu z Cesarzem nie oderwie, i nie przestanie się gniewać za nie przeciągnięcie czasu Traktatu z zelżłym Krolem zawartego przez Rosyją poki sławą swą czuć będzie w dyktowaniu Soiulzow i blak dzielnego pośrednictwa w domową spokoyność zamieniać nie zechce. Za naszą independencyą obftawa, czyli bardziej światłych Patryotow i do siebie wzywa, od oppressyi uwolnić oświadcza, Akt Konfederacyi naylepszy. Marszałkowie zawierzenia publicznego warci, wybor Posłow, nie możność, ani kupowania, ani gnębienia składających Członkow Seymu niniejszego to wszystko jest w tym tylko czasie otuchą dobrego losu Kraie, ściągniętego niniejszego Seymu co w przeciwnych okolicznościach, przeciwny skutek sprawiać może dla Naszey Oyczyzny.

Sejm nieustający Rzeszy Niemiecki jest zbior umocowanych samowładnych Panow, bądź pod Jmieniem Elektorow, Xiążąt bądź pod Jmieniem Miast Wolnych. Dozwolenie Kolegiow pomienionych, przychylenie się placitum Cesarzkiego, daie jestestwo u-

stawie Reccessem nazwaney, a nie dozwole nie ktorego, Kolegium, lub odmowienie potwierdzenia Cezara, albo do innych namow zwraca, albo układ udziałany wzięty i niższy Walka tych z Natury swey przeciwnych władz nie dozwoli nie czynić tylko co porządek lub interes ogólny wszystkich wymaga unas w Xiędze Prawa, Król, Senat, i Stan Rycerski nazwani Stanami, lecz gdy Król tylko ma świętność Powagi, Senat nie iak ciało, ale iak zbior szczególnych jest tylko radzących, więc tey przeciwności, a rządowi rzeczy istotney nie masz; z tym podobieństwo te jest daleko od siebie różne.

Angielski Parlament nie jest Seym ustawiczny, zwołany, rozpuszczony, i odroczone od woli Króla, Prawodawczą ma w pewnym cząściu zakresie tym samym postać: Walka Izby wyższej niższej, i Władzy Króla nie dozwolą ciosow na ubliżenie Praw którejkolwiek władzy; wykonywająca cała moc, przyjęcie, lub odrzucenie ustaw Narodu, wypowiedzenie wojny i zawarcie pokoju, poruczenie, i odbieranie Urzędow jest w mocy Króla, Wolność zażalenie niższej, sądenia Izbie wyższej zostawiona. Ten krotki Rządu Angielskiego obraz okazuje czy można nazwać Seym do Parlamentow Angielskich równiać, tam żaden prawie podatek nie jest wieczny lecz roczny potrzebujący zawsze z woli Narodu potwierdzenia: z innej formy Rządu, a zapewne mniej wolnego wypływa, skoro słabość Króla, Naszą znamy wolnością; jest też w pewnym Systema do którego Tron Dziedziczny i Lordostwa wieczne w domach przykładają się. My dotychczas bezsilni, moglibyśmy mieć iakie systema trzeba wyznać choć

ze wstydem że wola obca od Stu lat prawie Nam
władala, dziś to się zwala, lecz czy zwałoną bę-
dzie, czy też pod inną nie poydzie, wiadomość w
Xiędze Przeznaczenia została.

Gdy dla niepodobieństwa z gurą pultrzeciafta o-
sob siedzenia Seym podzielony na Ołoby nie będzie,
możnaż los całego Kraiu na niektore Członki iego
składające spuścić, po oświadczonych nieszczęściach
skutkach delegacyi.

Seym gotowy co rok zbierający się dla doyrze-
nia Magistratur sprawowania się, gotowy, czy za U-
niwersałem Królewskim, czy też mimo niego zbiera-
jący się w przypadkach uchybienia Kommissyi Woy-
skowey, czy wniyscia cudzego Zołnierza i podob-
nych okolicznościach, dałby czuć przytomność
Pana bez żadnego niebezpieczeństwa Oyczyzny na-
szej.

Wyraziwszy Moie zdanie czekam odpowiedzi i
Jestem.

w DRUKARNI WOLNEY.

XVIII. 2. 552
<http://rcin.org.pl>

3324

F

XVIII-2-552